

Залежність від технологій: Інтеграція ШІ в освітній процес може призвести до залежності від технологій та систем. Якщо виникають проблеми з відмовою технологій, це може призвести до перерви у навчанні.

Етичні питання та приватність даних: Використання ШІ в освіті пов'язане зі збором та обробкою великої кількості даних. Це викликає питання щодо конфіденційності та захисту особистої інформації, академічної доброчесності.[1]

Потрібно пам'ятати, що штучний інтелект для педагогів, а не штучний інтелект замість педагогів!

Список використаних джерел та літератури

1. **Використання штучного інтелекту в освіті: ChatGPT і більше:** збірник матеріалів круглого столу, 14 червня 2023 року, Україна / Відповід. за вип.: А. Яцишин. – Київ: УкрІНТЕІ. – 2023. – 53 с.
2. **Гайд інструкція. 25 найкращих нейромереж для педагогів:** посібник матеріалів/укладачка: А-М. Богосвятська. – Київ: Академія гармонізації особистості. – 2023. – 34с.
3. **Словник штучного інтелекту: терміни, які потрібно знати освітянам:** посібник матеріалів/укладачка: А-М. Богосвятська. – Київ: Академія гармонізації особистості. – 2023. – 15с.

Боднар Ніна,

вчитель української мови та літератури
Вільховецької ЗОШ I-III ст.
імені Ф.С.Бацури,
вчитель-методист

Школа і читання. Виклики для вчителя літератури

Ця стаття розглядає важливість ролі вчителя літератури в процесі розвитку навичок читання серед учнів у сучасній школі. Вона обговорює виклики, які стикаються вчителі літератури при викладанні читання, зокрема зміни в сучасному медіапейзі та вплив технологій на читацькі звички. Стаття дає практичні поради вчителям, які ефективно залучити учнів до читання та розвинути критичне мислення через літературний аналіз. Вона розглядає також роль літературної критики в стимулюванні інтересу до читання серед учнів.

This article examines the importance of the role of the literature teacher in the process of developing reading skills among students in a modern school. She discusses the challenges literature teachers face in teaching reading, including changes in today's media landscape and the impact of technology on reading habits. The article provides practical advice for teachers to effectively engage students in reading and develop critical thinking through literary analysis. She also considers the role of literary criticism in stimulating interest in reading among students.

Ключові слова: викладання літератури, читання, вчителі, навички читання, технології, критичне мислення, літературний аналіз, літературна критика, школа, учні, читацькі звички.

Key words: teaching literature, reading, teachers, reading skills, technology, critical thinking, literary analysis, literary criticism, school, students, reading habits.

У сучасному світі де інформаційний потік шалено швидкий, а мобільність стала невід'ємною частиною нашого життя, вчителям літератури доводиться стикатися із значущими викликами. Високий темп життя та мобільність змушують нас звертати увагу на короткі тексти та інформаційні дайджести, які ми споживаємо з дисплеїв смартфонів, планшетів та комп'ютерів. Ця тенденція, яка переважно підтримується сучасними технологіями, проявляється не тільки на наших особистих читацьких звичках, але й на навчальному процесі в школах [1].

Одним із важливих аспектів цієї проблеми є вплив інформаційної глобалізації. Умови сучасного світу зробили доступ до інформації нескінченно легшим, але це також призвело до ослаблення інтересу до читання. Відбувається не тільки відчуження молоді від книг, але й занепад загальної книжкової культури та внутрішньої традиційної книжності. Зростання

числа «нечитачів» і втрата інтересу до книг і читання охопили різні вікові та соціальні категорії.

Сучасний учень, який хоче і легше орієнтується в комп'ютері, аніж у текстовому форматі, не повинен втрачати навичок читання. І це важливо з багатьох причин. зростає популярність аудіокниг і розміщення інформації у видимому форматі, велика інформація в соціальних мережах або в Інтернеті супроводжується текстом. Розуміння і критичний аналіз цього тексту є кількістю навичок у сучасному світі інформації.

З відкриттям доступу до широкого спектру цифрових ресурсів та альтернативних медійних форматів, сучасні учні, дорослі та діти, шукають більш інтерактивні, видимі та звукові способи сприйняття інформації. Аудіокниги, відео-передачі та видимий контент стали популярними засобами споживання літературного матеріалу. Вчителі літератури адаптуються до цих змін, впроваджуючи нові підходи до викладання та оцінюючи різні форми літературної творчості.

З іншого боку, інформація, яка розміщується в соціальних мережах та в Інтернеті, супроводжується текстом, і цей текст може бути критично важливим для розуміння сучасних подій і явищ. Вчителі літератури мають за завдання формувати навички критичного аналізу цього тексту, а також навчати розрізняти достовірність джерел і робити обґрунтовані висновки на основі інформації, яку вони знають у мережі.

Виклики для вчителя літератури в сучасному світі вимагають творчого та гнучкого підходу до навчання. Це означає поєднання традиційних методів з новими технологіями та підходами, які враховують зміни в читацьких звичках та споживанні інформації. Важливо, щоб вчителі літератури продовжували стимулювати інтерес до читання та розвивати критичне мислення, створюючи учнів готовими до викликів сучасного світу. Виклики для вчителя літератури в сучасному світі вимагають творчого та гнучкого підходу до навчання. Це означає поєднання традиційних методів з новими технологіями та підходами, які враховують зміни в читацьких звичках та споживанні інформації. Важливо, щоб вчителі літератури продовжували стимулювати інтерес до читання та розвивати критичне мислення, створюючи учнів готовими до викликів сучасного світу.

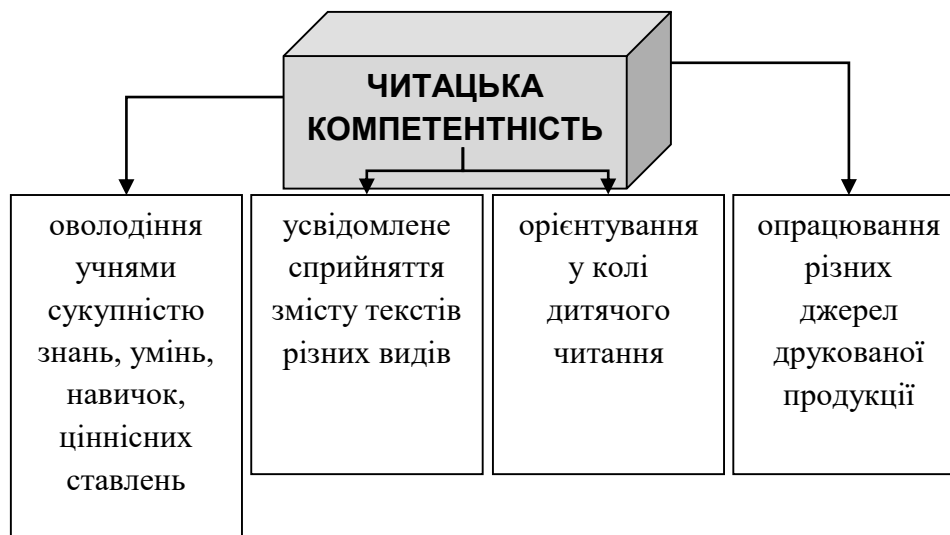

Рис. 1. Схема побудови читацької компетентності [2].

Роль вчителя літератури у формуванні читацької культури та інтересу до читання велика. Він повинен виявляти творчий підхід до навчання, створювати сприятливу атмосферу для розвитку читацьких навичок та почуттів. Вчителю варто надихати учнів на самостійне читання, допомагати їм обирати книги, що відповідають їхнім інтересам, та підтримувати дискусії та аналіз прочитаних творів. У сучасному світі діти часто потребують стимулів для цікавості українською книгою. Сучасні учні виявляють обмежений інтерес до української книги, і це обумовлено чинниками. По-перше, неякісні переклади популярних

зарубіжних авторів українською мовою спричинив до того, що деякі учні не мають можливості ознайомитися з відомими світовими творами. По-друге, появи закручених сюжетів і сучасного мовного сленгу в українських літературних творах може зробити їх менш привабливими для учнів. Також показ доступних ютуб-каналів про книги та можливі зустрічі з письменниками робить читання більш інтерактивним та хахоплюючим.

Багато дітей використовують багато часу в соціальних мережах, де вони споживають велику кількість інформації та розважального контенту. Однак цей час, як правило, не використовується для читання книг або літературних творів. [3].

Роль вчителів літератури стає важливою в цьому контексті. Вони мають підтримку та спонукати учнів до читання, вказуючи на цінність української літератури та розкриваючи перед ними нові перспективи. Вчителі можуть активно використовувати сучасні підходи та ресурси для залучення учнів до світу книг, створюючи інтерактивні уроки та заходи. У початковій школі багато дітей цікаво читають, і вчителі та батьки повинні підтримувати цей інтерес, створюючи сприятливу атмосферу для читання. Однак з часом запит дітей на читання може зменшитися. У старшій школі читання часто перетворюється на обов'язок, особливо перед ЗНО. Діти можуть обмежити своє читання лише тими творами, які включені до обов'язкового списку для тестування. На цих етапах важливу роль виконують вчителі і, які повинні сприяти збереженню інтересу до літератури. Вони можуть розмовляти зі школярами про важливість читання не тільки для ЗНО, але і для особистого інтелектуального розвитку та розширення світогляду. Також важливо створити учням можливість вибору, щоб вони мали можливість читати книги, які їх цікавлять. В центрі уваги повинні бути розвиток любові до читання, а не лише виконання завдань. У сучасній шкільній програмі часто зменшується зацікавленість учнів у читанні літературних творів, включених до навчальних програм. Це може бути пов'язано з перевантаженням навчальної програми, великою кількістю авторів та їхніх творів, а також обмеженим часом для їх аналізу. Наслідком цього є втрата інтересу до процесу читання [4].

Давайте розглянемо цю проблему на прикладі вивчення творчості Тараса Шевченка в новій шкільній програмі. Під час вивчення творчості Шевченка в школі відносини два аспекти: кількісний і якісний.

З кількісного погляду, обсягу вивчення творчості Шевченка виглядає вражаюче. У середній школі учні досліджують різні аспекти життя і творчості митця, включаючи пейзажну, філософську, патріотичну та історичну лірику. Проте, на практиці, якісний аспект вивчення може бути викликом. Вивчення такого обсягу матеріалу в короткі терміни може призвести до недостатнього глибокого розуміння й аналізу кожного твору. Учителі також повинні викладати матеріал швидким темпом, який може вплинути на якість засвоєння учнями цього матеріалу. Важливою роллю в цьому процесі є педагоги та вчителі, які повинні сприяти збереженню інтересу учнів до літератури, надаючи їм можливість глибокого аналізу та розуміння творів, а не тільки зробити акцент на матеріал. Додаткові методи та підходи, такі як інтерактивні уроки та обговорення, також можуть допомогти у збереженні цікавості до читання.

Ураховуючи ці виклики та розв'язання, можна покращити процес вивчення літературних творів у школі та підтримати інтерес учнів до літератури. Час від часу в українських школах відбувається оновлення навчальної програми з розподілом розвантажень та впровадження актуальних авторів. Проте, навіть при таких змінах, програми залишаються відразу обтяженими через велику кількість творів. Зараз нам здається, що дітям потрібно надавати більше матеріалів. Але варто взяти приклад із американських та європейських шкіл, де діти вивчають одну або дві книги протягом семестру. Ці книги детально вивчаються з різних курсів, і ця практика діє ефективно. Діти читають та розуміють прочитане.

У нашому випадку ми часто поспішаємо вивчити велику кількість літературних творів, щоб задовольнити навчальну програму. Такий підхід необхідно до того, що дитина не встигає докладно ознайомитися з кожним твором, та виникає потреба списувати. Це, у свою

чергу, порушує академічну доброчесність та не сприяє розвитку критичного мислення серед учнів.

Оптимізація навчальної програми може включати вивчення меншої кількості творів, але з більшою глибиною. Діти повинен мати можливість докладно розглядати шкірну книгу з різних курсів, обговорювати їх з вчителями та однокласниками. Це дозволяє дітям краще розуміти текст та розвивати аналітичні та критичні навички [5, ст 9].

Однак важливо не тільки змінювати навчальні програми, а й створювати умови для розвитку критичного мислення учнів серед. Для цього необхідна співпраця всіх суб'єктів освітнього процесу: учителів, батьків, учнів та методистів. Тільки разом ми можемо створити систему, що сприяє не лише читанню, але й глибокому розумінню та критичному аналізу прочитаного.

Сучасний світ ставить перед вчителем літератури низку викликів, які вимагають адаптації та нових підходів.

Декілька головних аспектів цих викликів: Споживацькі звички учнів зазнали змін. Завдяки доступності коротких текстів, аудіокниг та великої кількості інформації в Інтернеті, учні надають перевагу швидкому та легкому отриманню інформації. Вчителю літератури потрібно заохочувати інтерес до читання.

Вплив технологій стає суттєвим фактором. Учні використовують багато часу в Інтернеті та на смартфонах, тому вчителю важливо перетворювати літературний процес у цифрове середовище [6, ст 17].

Розвиток критичного мислення важливий більше ніж коли-небудь. Вчителю літератури слід підтримувати аналіз та обговорення прочитаного, сприяючи розвитку критичних навичок. У світі, що стає все більш глобалізованим, вчителю важливо працювати з іншими культурними контекстами та літературними традиціями, щоб розширити кругозір учнів.

Формування толерантності та розуміння інших поглядів через літературу стає актуальним завданням. Вчителю варто підкреслювати цей аспект у вашій роботі.

Зміст навчальних програм та підходів до навчання мають індивідуалізовані, враховуючи потреби кожного учня. Вчителю важливо створювати атмосферу, в якій читання стає захопливим процесом, а не обов'язково.

Розвиток навичок читання, аналізу та інтерпретації текстів – головне завдання вчителя літератури. Підтримка та розвиток літературної культури учнів стають ключовими завданнями вчителя літератури. Виклики для вчителя літератури в сучасному світі вимагають креативності, адаптації та розуміння потреб сучасних учнів, але вони також відкривають можливості для розвитку літературної освіти в новому ключі [7, ст 3].

Сучасний вчитель літератури стикається з численними викликами у своїй роботі, пов'язаними зі змінами в читацьких звичках учнів, впливом технологій, потребою в розвитку критичного мислення та культурного розмаїття. Однак ці виклики можуть бути перетворені на можливості, які створюють більший інтерактивний та захоплюючий процес вивчення літератури. Вчителю літератури слід бути готовим до адаптації та інновацій, використовуючи сучасні технології та методи, щоб залучити учнів до читання та розвитку літературних навичок. Важливо створити атмосферу, в якій література стає цікавою та актуальною для учнів, а також сприяти розвитку їхньої критичної пізнаваності [8, ст 9].

Розвиток літературної культури та заохочення до критичного мислення творчої ключової ролі у підготовці молодого покоління до викликів сучасного світу. Отже, вчителі літератури мають унікальну можливість вплинути на формування мислення та цінностей своїх учнів, надаючи їм інструменти для розвитку як особистостей та активних членів суспільства. Вони мають важливу роль у вихованні читачів, критиків та любителів літератури, які можуть зробити світ кращим завдяки вашому розумінню та пізнаваності.

Список використаних джерел та літератури

1. https://roippo.org.ua/upload/iblock/b76/mater_ali-sem_naru-_1_.pdf
2. <https://www.pedrada.com.ua/article/1192-formuvannya-chitatsko-kompetentnost-uchnv-pochatkovo-shkoli>

3. <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ksdpounush/paper/viewFile/385/381>

4. https://www.researchgate.net/publication/357770658_METHODOLOGICAL_FEATURES_OF_FORMATI_ON_OF_THE_CULTURE_OF_CRITICAL_THINKING_OF_PRIMARY_SCHOOLCHILDREN

5. Сарапулова Є. Читання . – Мотивація учнів. – 2020. – № 2. – С. 12.

6. Тамуленко М.С. Нова українська школа: розвиваємо навички читання : навч.-метод. посіб./ М.С.Тамуленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2019. – 192с.

7. Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів : навчально-методичний посібник/ Старагіна І.П., Терещенко В.М., Панченков А.О. – Харків: Соняшник, 2020. – 176с., іл.

8. Савуленко О.В. Читацька компетентність школяра: теоретичний аспект / О.В.Савуленко // Нова школа. 2021 – № 1. – С. 48-50.

Бояршинова Світлана,
вчитель зарубіжної літератури
Кам'янець-Подільського ліцею №5
вчитель-методист
Шех Ольга,
вчитель англійської мови
Кам'янець-Подільського ліцею №5
старший вчитель

Школа і читання. Виклики для вчителя літератури. Технологія педагогічної майстерні – допомога на уроках літератури

«Як було б чудово опинитись у майбутньому Айзека Азімова. На голові пристрій, який одразу навчає читати, вміщає все потрібне для майбутньої професії» – саме так думають учні після прочитання твору «Фах». Але життя теперішнє зовсім інше: діти відчувають щодня душевний біль від почутого і побаченого, переживають за близьких людей на війні. І вчитель літератури стає не тільки вчителем, а й психологом, радником, медіатором...

Зацікавити читанням можна тільки тоді, якщо вчитель живе на одній хвилі з учнями. Тому використовую різноманітні педагогічні технології. Школярам подобається на уроці не просто слухати, а й бути активними учасниками навчального процесу, ставити запитання, обговорювати проблеми, брати інтерв'ю, приймати рішення, вигадувати, фантазувати. Аналізуючи суспільні явища, вітчизняні та зарубіжні дослідники використовують «соціальні», «інформаційні», «педагогічні» технології, «психотехнології», технології «управління», «прогнозування», з'являються «технології популізму», «технології успіху», «технології кар'єри» та інше. Найбільше сприяє заохоченню до читання технологія педагогічної майстерні.

Педагогічна майстерня – це така форма навчання дорослих і дітей, яка створює умови для сходження кожного учасника до нового знання й нового досвіду шляхом самостійного або колективного відкриття. Діти здійснюють самостійні відкриття, шукають, відповіді на питання і радіють знахідкам у об'єкті, що вивчається, та в самих собі. Усі учасники – і діти, і дорослі – сприймають процес у майстерні як частинку живого життя.

Мета та завдання технології: навчити учасників мислити творчо та розкрито і самостійно вибудовувати свої знання. Основні принципи:

- принцип нелінійності: значний елемент імпровізації, непередбачуваності педагогічного акту, а також невизначеності, неясності, навіть загадковості в завданнях;
- діалогічність як головний принцип взаємодії, співпраці, співтворчості;
- рівність всіх учасників, включаючи педагогів;
- принцип цілісності: взаємозв'язок усіх етапів, окремих завдань майстерні;
- ненасильницьке залучення у процес діяльності;
- право кожного на помилку, самостійне її подолання оцінка є і повинна бути, але тільки позитивна);
- відсутність суперництва, змагання;